

ДЕТСКА ГРАДИНА „ П Р О Л Е Т “ – Севлиево

✉ ул. "Дядо Фильо Радев " № 9, п.к. 5400, тел.0675/32861/60; e-mail odz.prolet_sv@dbv.bg

---

УТВЪРЖДАВАМ:

Виолета Василева

Директор на ДГ „Пролет“

Заповед №418 /12.09.2023 г.

П Р О Г Р А М А

за превенция и интервенция на тормоза и насилието в ДГ „ПРОЛЕТ“

Насилието в детската градина е явление със сериозни размери и оставя дълготрайни последици върху психическото здраве и поведението както на децата, които търпят насилие, така и на онези, които го извършват. Разработването на програма по проблемите на тормоза е процес, чието реализиране може да се търси в посока на:

- повишаване чувствителността към проявите на насилие и тормоз;
- повишаване чувствителността на учителите относно причините и ефектите от насилието и тормоза;
- засилване на присъствието на възрастни на местата, където най-често се извършва тормоз;
- стимулиране на децата да търсят помощ, когато са тормозени;
- предварително установен план за действие в случай на насилие.

1. ЦЕЛИ И ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ.

- Спомагане за по-успешно преодоляване от учениците на възникнали затруднения в училището, семейството и обществото.
- Ограничаване проявите на агресия в детската градина, дома и на улицата.
- Оптимизиране и хуманизиране на взаимоотношенията.
- Пренасочване и превръщане на отрицателната в положителна енергия и повишаване творческия тонус на децата.
- Да се постави фокус върху конструктивните поведения на децата и учениците.
- Да се подкрепи ролята на възрастните в грижите им за децата, както и сътрудничеството между институциите в системата на образованието, семействата и другите институции и служби в общността в тяхната съвместна грижа за подрастващите.

2. ЗАДАЧИ

1. Опознаване и проучване проблемите на децата, причините за тяхното възникване и активно подпомагане за преодоляването им.
2. Усвояване от децата умения за саморегулация и самовъзпитание, за създаване на положителна самооценка и самостоятелен избор на жизнена оценка.
3. Обвързване на дейностите с множество прояви, свързани с физическото здраве, което ще спомогне за разреждане на напрежението в детската градина и изграждане на хармония между децата от всяка една група.

4. Подпомагане на педагогическия колектив по проблемите на възпитателната работа.
5. Осъществяване на връзки с държавните и обществените органи и организации, имащи пряко отношение към възпитателната работа и професионалното ориентиране.

3. ДЕФИНИЦИЯ НА ПОНЯТИЯТА ТОРМОЗ И НАСИЛИЕ.

С термина **тормоз** означаваме умишлено причиняване на вреда чрез множество повтарящи се действия (да се има пред вид, че насилникът и жертвата са с различен статут). Тормоз и роли:

мъчител (агресор) – инициатор и изпълнител, който кани другите да се присъединят, лидер, който измисля нови начини за издевателство;

помощник на мъчителя – помага с цел да получи одобрението на мъчителя, присъединява се към тормоза, когато вече е започнал;

подкрепящ мъчителя – винаги присъства, дори да не се намесва активно; присмива се на жертвата, окуражава мъчителя, приканва другите да се забавляват;

защитник на жертвата – опитва се да каже на другите да спрат, вика за помощ, защитава или насърчава жертвата;

страничен наблюдател – стои настрана, преструва се, че не забелязва, не взема страна и не прави нищо;

жертвата – обект на тормоза.

С термина „агресия” (**насилие**) означаваме множество разнообразни действия, които:

нарушават физическата или психическата цялостност на друг човек;

нанасят му вреда;

противоречат на интересите му;

водят към унищожението му.

4. ВИДОВЕ ТОРМОЗ И НАСИЛИЕ.

- Открита агресия (конфронтацията) – бой, открито непочинение, открито раздразнителност и враждебност, крещене, досаждане, инат, избухливост, обидчивост .
- Скрита агресия – измама, бягство от детската градина, от дома, безделничене, посегателство върху чуждите притежания, проява на жестокост към животни...
- Физическа агресия - удране, блъскане, ритане, хапане, спъване, плуене, драскане, скубане, затваряне в стая, чупене, повреждане, вземане на притежания.

- Вербалните действия са обиди, дразнене, подиграване, осмиване, поставяне на прякори, красъци, отправяне на заплахи, клеветене, злепоставяне.
- Реактивната агресия е отговор на осъзнаваната от детето заплаха. Това е незабавен отговор без оценяване на ситуацията.
- Проактивната агресия е непровокирана и е насочена към постигане на предварително осъзнати цели – придобиване на желана вещ, власт... Тя е добре планирана и целенасочена.
- При индиректната агресия нямаме открита атака, нараняващото дете остава неразпознато, а нарането – не разбира причините за случилото се.
- Директната агресия е насочена към навреждане, което може да обхване взаимоотношения с другите, самоуважението, позицията, психическото или физическото благополучие.
- Инструменталната агресия осигурява на детето определено възнаграждение или преимущество и е предварително планирана и обмислена
- Неинструментална (враждебна) агресия - желанието да се причини болка е придружено от гняв, и носи белезите на спонтанност, импулсивност, необмисленост.
- Автоагресия (изразява се в отказ от поддържане на добра хигиена; нагърбване със задачи, които изтощават до изнемога; самоубийство (суицид) – като това може да бъде и неуспешен опит за самоубийство, т.е. вик за помощ и внимание).

5. ГРУПИ И АНГАЖИМЕНТИТЕ ИМ В ПОЛИТИКАТА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ И ИНТЕРЕНЦИЯ НА НАСИЛИ И ТОРМОЗ.

5.1. Екип в детската градина:

Ръководство

- наблюдава (в коридори и двора) и съобщава при необходимост на учителите; психолога за негативни прояви;
- се обучава при необходимост да различава следите от агресия; видовете тормоз; признаците, показващи, че детето е жертва; начините за справяне с агресора;
- взема мерки, когато е необходима бърза и спешна реакция .

Педагогическият персонал

- наблюдава (в групата, в коридори и двора) и докладва при необходимост на психолога, пред Директора или пред ПС за негативни прояви;

- се обучава при необходимост да различава следите от агресия; видовете тормоз; признаците, показващи, че детето е жертва; и начините за справяне с агресора;
- взема мерки, когато е необходима бърза и спешна реакция.

Непедагогически персонал

- наблюдава коридори и двора и докладва при необходимост на учителите на групите; психолога, пред директора за негативни прояви.
- взема мерки, когато е необходима бърза и спешна реакция.

5.2. Други:

Родителите

- наблюдават децата си и докладват при необходимост на учителите на групите; психолога или пред Директора за негативни прояви;
- се обучават при необходимост да различава следите от агресия; видовете тормоз; признаците, показващи, че детето е жертва; и начините за справяне с агресора;

6.ПРЕВЕНЦИЯ. ВИДОВЕ.

За справяне с негативните прояви са необходими превантивни мерки. Думата „превенция” означава предпазване, предупреждение. Съществуват:

Първична превенция – включва подходи за предотвратяване на проблема.

Вторична превенция - включва подходи, които се прилага след възникване на проблема с цел справяне с краткосрочните последици и задържане на проблема от влошаване.

Третична превенция – подходи за справяне с трайните последици и предотвратяване на рецидив.

В зависимост от тежестта на агресивната проява се прилага различен тип превенция като се залага предимно на първичната с цел предотвратяване на инциденти.

7.ПРЕВАНТИВНИ МЕРКИ ЗА СПРАВЯНЕ С ПРОБЛЕМИТЕ

7.1. Утвърждаване и награждаване на доброто поведение с едно или няколко от изброените поощрения

- Създаване и прилагане на широка система от вербални и невербални похвати.
- Установяване на система от кредити или награди за награждаване на добрите примери или видимото подобрене.

- Похвала пред родителите.
- Раздаване на специални грамоти.

7.2. Видеонаблюдение.

7.3. Прилагане на санкции

- преместване – от място, група
- изземване на ролята на агресора в значима група
- откъсване от приятни за него дейности
- ограничаване на участието му в любими дейности
- натоварване с подходящи за детето и полезни задачи

8. ПЕДАГОГИЧЕСКИ МЕТОДИ НА РАБОТА ПО ОТНОШЕНИЕ НА ПРЕВЕНЦИЯТА НА ДЕТСКАТА АГРЕСИЯ:

8.1. Моделиране на етично поведение в семейството, детската градина и на обществени места чрез правилното възпитание и личен пример на възрастните.

8.2. Откриване на симптомите и причините за всяка проява на агресивно поведение.

8.3. Контрол и съвместни действия на педагозите и родителите за преодоляване на агресивното мислене, настроение и поведение сред децата.

8.4. Проучване и анализиране на причините и проявите на агресия чрез диагностика, разговори, консултации, анкети и др.

8.5. Възпитание и мотивиране на децата да споделят проблемите и чувствата си, да владеят гнева си, да мислят преди да действат и да търсят алтернативни решения на своите проблеми – без агресия и насилие.

8.6. Включване на агресивните деца и неформалните лидери в дейности.

8.7. Изучаване и прилагане на добрите обществени практики по превенция и преодоляване на агресивното поведение сред децата.

8.8. Стимулиране и мотивиране на децата с морални награди.

8.9. Наличие на добър психоклимат в детската градина.

9. ПЛАН ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА УЧИЛИЩНИЯ ТОРМОЗ

На базата на програмата е изработен и План за противодействие на училищния тормоз за учебната 2023/2024 година, който е разработен на основание „„Механизъм за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование““.